

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Сью Болуня «Детермінанти атрибутивної поведінки особистості», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія

Дисертація, що рецензується, присвячена одній з найбільш актуальних проблем сучасної психології, що розташовується на стику когнітивної та поведінкової проблематики, основний пафос якої зосереджений навколо розв'язання комунікативно-інтерактивної задачі в системі «суб'єкт – суб'єкт», як основної одиниці міжособистісних взаємовідносин у різних випадках соціумних ситуацій. Її актуальність проглядається також і в тому, що її розгляд здійснюється із залученням категорії суб'єкта для побудови теоретичної моделі атрибутивної поведінки як її методологічної основи. Наголос на рефлексивному ставленні комунікантів до обставин інтеракцій, який є в тексті дисертації, містить досить дієвий момент, що вказує на можливості впливу на їх особистісний ресурс і на їхню особистість в цілому.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках комплексної науково-дослідної теми кафедри теорії та методики практичної психології «Науково-методичні основи практичної підготовки психологів» (номер держреєстрації 0113U003018) та кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології «Розвиток професійних якостей майбутніх фахівців соціономічної сфери» (номер держреєстрації 0121U100131), що входять до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 11 від 27 червня 2019 р.).

Основною метою дисертаційного дослідження стала розробка концептуальної моделі атрибутивної поведінки особистості як ресурсного засобу розв'язання нею комунікативно-інтерактивних задач. Гіпотетично

передбачалося, що «основною детермінантою атрибутивної поведінки є ступінь суб'єктивної незрозумілості розв'язуваної комунікативно-інтерактивної задачі» (с. 22).

На підставі теоретичного аналізу питань, пов'язаних із розглядом атрибутивної поведінки як системного явища з акцентом на його особистісних факторах з наступним висновком про неї як феномен комунікативно-інтерактивних взаємин, дисертантом було запропоновано модель особистісного ресурсу як ментальної основи в організації актів поведінки загалом та атрибутивної поведінки, зокрема.

Новизна та теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше на основі структурно-функціонального та суб'єктно-особистісного підходів теоретично обґрунтована і розроблена концепція атрибутивної поведінки як поведінки, детермінованої суб'єктивним тлумаченням об'єктивних комунікативно-інтерактивних обставин. У дисертації аргументовано доцільність її вивчення в інтерсуб'єктній парадигмі, де атрибутивні дії комунікантів є ментальним продовженням їхніх особистісних якостей. В ній сформульовано положення про можливість опосередкованого психодіагностичного вимірювання атрибутивної поведінки, а також показано, що атрибутивна поведінка є поведінкою в сфері міжособистісних взаємовідносин, яка забезпечує розв'язання комунікативно-інтерактивних задач при опорі на переживання власної суб'єктності, пов'язаної із соціальним інтелектом, проявами комунікативної толерантності та асертивності.

Завдяки даному дисертаційному дослідженню поглиблено розуміння поведінки як біхевіорального явища, детермінованого ментальною активністю індивіда, заснованої на різному співвідношенні об'єктивного та суб'єктивного (атрибутивного) у розумінні умови задачі. У ньому обґрунтовано положення про колективний суб'єкт провідної діяльності як досвідну основу вирішення діалектичних протиріч у її здійсненні, рівень організації якого визначає рівень патернального розвитку поведінки кожного окремого суб'єкта. Набули

подальшого розвитку теоретичні положення про соціальну, міжособистісну, педагогічну взаємодію як об'єктивну поведінкову основу формування та розвитку особистості.

Незважаючи на безперечні переваги дисертаційної роботи, одна з яких полягає у концептуальному описі феномену атрибутивної поведінки, вона містить деякі моменти, які потребують деяких уточнень. До цих моментів ми відносимо:

1) бажаність більш ґрунтовного обговорення поняття колективного суб'єкта в контексті концептуальної моделі атрибутивної поведінки для того, щоб показати його детермінуючий вплив на формування поведінкових механізмів особистості;

2) уточнення змісту словосполучення суб'єктивна незрозумілість у значенні основної детермінанти атрибутивної поведінки;

3) особливість методу аналогового моделювання стосовно умов емпіричного дослідження атрибутивної поведінки;

4) додаткового пояснення потребує сенс застосування в пілотажному дослідженні тесту репертуарних ґрат Дж. Келлі та шкали суб'єктивного благополуччя;

5) уточнення гіпотетичної схеми ментальних перетворень умов комунікативно-інтерактивної задачі у системі «суб'єкт – суб'єкт»;

6) пояснення сенсу опису більшої кількості психодіагностичних методик, ніж це було реалізовано в емпіричному дослідженні атрибутивної поведінки.

Висловлені зауваження, які ми схильні розглядати більше як побажання, ніж зауваження у повному розумінні цього слова, жодним чином не впливають на загальну оцінку дисертаційної роботи, в якій ми вбачаємо добротне опрацювання положень, що становлять основу концептуальної моделі атрибутивної поведінки.

Загалом, дисертаційне дослідження Сюй Болуня «Детермінанти атрибутивної поведінки особистості» є завершеним, самостійним і може бути

представлено до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент

завідувачка кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,
кандидат психологічних наук, доцент

О. Г. Бабчук

